

PESTPROTOCOL

HET PESTPROTOCOL: INLEIDING

Dit pestprotocol is van het Ichthus College Dronten. Het pestprotocol vormt de verklaring van de school waarin is vastgelegd dat we pestgedrag op school niet accepteren en aanpakken.

“Ieder kind is een uniek schepsel van God met zijn eigen gaven en bekwaamheden.”
(zie ook missie in de schoolgids)

Eenzijds beschrijft dit protocol voorwaarden en activiteiten die pesten kunnen voorkomen anderzijds bevat het richtlijnen bij geconstateerd pestgedrag. Veel van wat er in dit protocol staat, wordt al toegepast op onze school. Alles wat we willen doen voor onze leerlingen valt of staat bij de signalering en/of melding van pestgedrag.

Voorwaarden:

Dit protocol kan alleen functioneren wanneer:

1. Pesten als een gezamenlijk probleem wordt gezien door alle direct betrokken partijen; medewerkers van de school, ouders en leerlingen.
2. De school is actief in het scheppen van een veilig, pedagogisch klimaat waarbinnen pesten als onacceptabel gedrag wordt ervaren.
3. Medewerkers van de school pesten kunnen signaleren en vervolgens duidelijk stelling nemen tegen het pesten.
4. De school preventieve (les)activiteiten ontplooit.
5. De vertrouwenspersonen de mentoren hierin kunnen adviseren en ondersteunen.
6. De mentor zijn verantwoordelijkheid neemt in deze en de gemaakte afspraken schriftelijk vastlegt.

Preventieve maatregelen:

1. Elke mentor bespreekt ergens aan het begin van het schooljaar (bijv: om en nabij het onderwijsproject survivors in oktober) de algemene afspraken en regels in de klas. Het onderling plagen en pesten wordt hierbij genoemd en onderscheiden. Tevens bespreekt de mentor in zijn klas het pestprotocol. Ook wordt duidelijk gesteld dat pesten altijd gemeld moet worden en niet als klikken maar als hulp bieden of vragen wordt beschouwd.
2. In leerjaar 1 wordt aandacht besteed aan pesten in één of meerdere mentorlessen. De leerlingen ondertekenen aan het eind van deze les(sen) een aantal samen gemaakte afspraken (het pestcontract, eventueel m.b.v. video-opnames).
3. Indien een mentor of docent daartoe aanleiding ziet, besteedt hij expliciet aandacht aan pestgedrag in een groepsgebesprek. Hierbij worden de rol van de pester, het slachtoffer, de meelopers en de stille getuigen benoemd.
4. Van de gesprekken rond pesten worden aantekeningen gemaakt, die door de mentor worden bewaard in magister van zowel de pester als de gepeste.
5. De taak van vakdocenten
De vakdocenten hebben vooral een signalerende rol. Wanneer zij pesten waarnemen of redenen hebben om pesten te vermoeden, wordt er van hen verwacht dat zij hierop adequaat reageren en een melding bij de mentor doen om hulp en overleg in gang te zetten.

PESTEN

Wat is pesten?

We spreken van pestgedrag als dezelfde leerling regelmatig en systematisch bedreigd en geïntimideerd wordt. Pesten is een vorm van geweld en daarmee grensoverschrijdend en zeer bedreigend.

Over de redenen waarom mensen zich agressief gedragen, bestaan allerlei theorieën. Volgens de ene theorie is geweld een onontkoombaar verschijnsel, dat op zijn best op een acceptabele wijze kan worden gekanaliseerd, volgens een andere theorie komt geweld voort uit frustratie en kan dit worden voorkomen door ontevredenheid weg te nemen, de agressie opwekkende omgeving om te vormen en reflectie op het gedrag te stimuleren.

Een klimaat waarin gepest wordt, tast iedereen aan. In een klas waar gepest wordt, kunnen alle leerlingen slachtoffer worden. Pestgedrag moet dan ook door iedereen serieus worden genomen.

Het lastige is dat veel pestgedrag zich in het verborgene afspeelt, zodat het moeilijk is om er greep op te krijgen.

Docenten en onderwijsondersteunend personeel hebben echter een taak, samen met de ouders en de leerlingen zelf, bij het tegengaan van pesten.

Leerlingen moeten weten dat ze hulp kunnen krijgen van volwassenen in de school en hierom durven vragen. Volwassenen dienen oog te hebben voor de signalen van leerlingen. Ze dienen interesse te tonen en te luisteren naar wat de leerlingen te vertellen hebben.

Voor mentoren betekent het dat ze groepsgesprekken houden, aandacht hebben voor de groepssfeer en het functioneren van individuele leerlingen in de groep. Ze maken afspraken met de klas en zorgen ervoor dat deze afspraken nagekomen worden.

Uitingen van pesten kunnen zijn:

Met woorden:	vernederen, belachelijk maken schelden dreigen met bijnamen aanspreken gemene briefjes, mailtjes, sms-jes schrijven cyberpesten
Lichamelijk:	trekken aan kleding, duwen en sjoeren schoppen en slaan krabben en aan haren trekken wapens gebruiken
Achtervolgen:	opjagen en achterna lopen in de val laten lopen, klem zetten of rijden opsluiten
Uitsluiting:	doodzwijgen en negeren uitsluiten van feestjes bij groepsopdrachten
Stelen en vernielen:	afpakken van kledingstukken, schooltas, schoolspullen kliederen op boeken
Afpersing:	banden lek prikken, fiets beschadigen dwingen om geld of spullen af te geven het afdwingen om iets voor de pestende leerling te doen.

De gepeste leerling

Sommige leerlingen lopen meer kans gepest te worden dan anderen. Dat kan met hun uiterlijk, gedrag, gevoelens en sociale uitingsvormen te maken hebben. Bovendien worden kinderen pas gepest in situaties, waarin pesters de kans krijgen om een slachtoffer te pakken te nemen.

Leerlingen die gepest worden doen soms andere dingen of hebben iets wat anders is dan de meeste van hun leeftijdgenoten: ze bespelen een ander instrument, doen een andere sport, zijn heel goed in bepaalde vakken of juist niet of ze praten een dialect. Een kind dat wordt gepest, praat er thuis niet altijd over. Redenen hiervoor kunnen zijn:

- schaamte
- angst dat de ouders met de school of met de pester gaan praten en dat het pesten dan nog erger wordt
- het probleem lijkt onoplosbaar
- het idee dat het niet mag klikken.

De pester

Pesters zijn vaak de sterkeren in hun groep. Zij zijn of lijken populair maar zijn dat uiteindelijk niet. Ze dwingen hun populariteit af door stoer en onkwetsbaar gedrag. Van binnen zijn ze vaak onzeker en ze proberen zichzelf groter te maken door een ander kleiner te maken.

Pesters krijgen vaak andere kinderen mee, want wie meedoet, loopt zelf de minste kans om slachtoffer te worden. Doorgaans voelen pesters zich niet schuldig want het slachtoffer vraagt er immers om gepest te worden.

Pestgedrag kan een aantal dieper liggende oorzaken hebben:

- Een problematische thuissituatie
- Een vaak gevoelde anonimiteit (ik besta niet); als een pester zich verloren voelt binnen een grote groep, kan hij zich belangrijker maken door een ander omlaag te drukken.
- Het moeten spelen van een niet-passende rol.
- Een voortdurende strijd om de macht in de klas
- Een niet-democratisch leefmilieu binnen de school; een docent is autoritair en laat op een onprettige wijze blijken dat hij de baas is. Dergelijke spanningen kunnen op een zondebok worden afgereageerd.
- Een gevoel van incompetentie op school (slechte cijfers of een laag niveau)
- Een zwak gevoel van autonomie (te weinig zelfstandigheid en verantwoordelijkheid)

De meelopers en andere leerlingen

Meelopers zijn leerlingen die incidenteel meedoen met het pesten. Dit gebeurt meestal uit angst om zelf in de slachtofferrol terecht te komen. Het kan ook zo zijn dat meelopers stoer gedrag wel interessant vinden en dat ze denken in populariteit mee te liften met de pester. Verder kunnen leerlingen meelopen uit angst vrienden of vriendinnen te verliezen. De meeste leerlingen houden zich afzijdig als er wordt gepest. Ze voelen zich wel vaak schuldig over het feit dat ze niet in de bres springen voor het slachtoffer of hulp inschakelen.

De dramadriehoek

Bij het aanpakken van pestproblemen kun je als leerkracht of begeleider in de valkuil van de dramadriehoek terechtkomen. Een begeleider die in de dramadriehoek stapt neemt aanvankelijk de rol van Redder en Aanklager op zich; Redder van het slachtoffer, Aanklager van de pesters.

Redders creëren nieuwe slachtoffers en zullen wanneer zij niet in hun opzet slagen zelf gedesillusioneerd als Slachtoffer achterblijven. Kenmerkend voor de dramadriehoek is dat de rollen bij een persoon steeds verwisselen en dat na afloop niemand zich echt tevreden voelt.

De begeleider die als aanklager en redder veel inzet pleegt, loopt grote kans als Slachtoffer achter te blijven wanneer hij zal merken dat wat hij doet weinig of averechts effect heeft: 'Zie je nu hoe keihard ik gewerkt heb; en wat maakt het allemaal uit? Niks! (Arme ik...)'

In de dramadriehoek zijn mensen Aanklager, Slachtoffer of Redder.

Als je uitgaat van de kracht van mensen en niet van hun zwakheden, kun je mensen zien als Assertief, Kwetsbaar of Zorgzaam. Hoe kun je vanuit deze krachtige posities het pestprobleem aanpakken?

HET AANPAKKEN VAN PESTEN

Pesten is onacceptabel en vraagt om een duidelijke en krachtige reactie. Er zijn enkele methoden om het pesten bespreekbaar te maken zodat het pesten uiteindelijk stopt.

Wijzen van aanpak:

De No Blame-aanpak

Deze bestaat uit zeven stappen:

1. **Interview het slachtoffer.** Het gaat er hierbij om dat de begeleider er achter komt door wie de gepeste leerling wordt belaagd. Wie nemen het voortouw; wie zijn de volgers? Maar vooral ook: wat gebeurt er intern, in het koppie, van het slachtoffer. Wat is het effect op hem als persoon van wat hem overkomt? Focus je op het gevoel van de leerling. Feitelikheden zijn minder belangrijk. Vraag de leerling als 'huiswerkopdracht' tot uitdrukking te brengen hoe hij zich voelt (opstel, tekening, gedicht) En vraag of je dit product met andere leerlingen mag bespreken. Licht de ouders van de gepeste leerling en van de meest betrokken leerlingen in over je aanpak en vraag of zij erachter kunnen staan. Als dat zo is, kun je de volgende stappen zetten.
2. **Organiseer een gesprek met betrokken leerlingen** (bij voorkeur 6 tot 8 leerlingen). Pesters, meelopers zowel als leerlingen met een positieve groepsinvloed. Het slachtoffer doet hieraan niet mee.
3. **Leg het probleem uit.** Je gebruik hiervoor de huiswerkproduct. De begeleider vertelt hoe het slachtoffer zich voelt. De begeleider treedt absoluut niet in details, noch verliest zich in ja/nee-discussies rond incidenten of beweerde feiten. Er wordt niet beschuldigd, noch worden er daders aangewezen. Leg de situatie op tafel zonder ook maar iemand te beschuldigen. De situatie is dat een klasgenoot zich op dit moment doodongelukkig voelt. Vertel dat niemand (op dit moment, naar aanleiding van deze situatie) bang hoeft te zijn voor straf, represailles. Iedere beschuldiging draagt de kiem in zich voor hernieuwd intensiever en ondergronds pesten.
4. **Gezamenlijke verantwoordelijkheid.** De begeleider zegt dat in een groep ieder medeverantwoordelijkheid is voor hoe anderen zich voelen. En dat iedereen er aan bijdrage aan kan leveren hoe anderen zich voelen. Sterker nog; iedereen heeft altijd invloed. Als jij stil, rustig bent en je nooit ergens mee bemoeit, heb je ook invloed.
5. **De begeleider vraagt alle deelnemers om met ideeën te komen die er toe bijdragen dat de leerling die besproken wordt, zich gelukkiger gaat voelen.** Dit kan er toe leiden dat de leerlingen tips hebben voor het slachtoffer. De begeleider complimenteert dit en vraagt of hij deze tips mag overbrengen aan het slachtoffer. Er vindt dus een omkering plaats: de leerlingen geven tips aan het slachtoffer en krijgen te horen 'fijn dat jullie meedenken en dat jullie op deze manier de ander helpen'. Daarna kan de begeleider zeggen: 'fijn dat ik die tips van jullie mag overbrengen. Dat ga ik doen. Maar zijn er ook dingen die jullie kunnen en willen doen om er voor te zorgen dat de ander zich prettiger voelt? De begeleider moedigt aan en geeft positieve feedback, maar waakt er voor de leerlingen beloftes tot gedragsverbetering af te dwingen.
6. **Laat het probleem verder aan de groep over.** Geef de leerlingen (en jezelf!) verantwoordelijkheid, rust en invloed. Spreek met hen af dat je later terugkomt op het probleem. Bedank hen voor het feit dat zij meedenken en meehelpen.

7. **Interview de leerlingen na één of twee weken.** Vraag alle leerlingen die je eerder hebt gesproken, inclusief de gepeste leerling, na een week of twee, hoe de zaken nu lopen. Wat is er verbeterd? Doe hiervan verslag aan de ouders van de gepeste leerling en de meest betrokken ouders.

De vijfsporenaanpak

De algemene verantwoordelijkheid van de school

Op school is er voldoende informatie over het pesten in het algemeen en het aanpakken van pesten.

De school werkt aan een goed beleid rond pesten, zodat de veiligheid van leerlingen binnen de school zo optimaal mogelijk is.

Het bieden van steun aan de leerling die gepest wordt

De mentor neemt het probleem serieus. De mentor zoekt uit wat er precies gebeurt. De mentor over mogelijke oplossingen.

Het bieden van steun aan de pester

De mentor confronteert de pester met zijn gedrag,
De mentor bespreekt de mogelijke gevolgen voor hem
De mentor probeert de achterliggende oorzaken boven tafel te krijgen.
De mentor wijst de pester op het effect van zijn gedrag op de gepeste leerling.

Het betrekken van de middengroep bij het probleem

De mentor bespreekt met de klas het pesten en benoemt de rol van alle leerlingen hierin. Er wordt gesproken over mogelijke oplossingen en wat de klas kan bijdragen aan een verbetering van de situatie. De mentor komt hier na maximaal 2 weken op terug.

Het bieden van steun aan de ouders

Ouders die zich zorgen maken over pesten worden serieus genomen.
De mentor overlegt met de ouders hoe om te gaan met hun gepeste of pestende kind.
De mentor verwijst de ouders zo nodig naar deskundige hulpverleners.

De ouders van leerlingen die gepest worden, hebben er soms moeite mee, dat hun kind aan zichzelf zou moeten werken. Hun kind wordt gepest en dat moet gewoon stoppen. Dat klopt, het pesten moet stoppen. Echter een gepest kind wil zich niet alleen veilig voelen op school; het wil ook geaccepteerd worden. Het verlangt ernaar om zich prettig en zelfverzekerder te voelen. Daar kan begeleiding of een training aan bijdragen.

HET STAPPENPLAN NA EEN MELDING VAN PESTEN

A. De mentor

1. Wanneer het pesten plaatsvindt in klassenverband, praat de mentor eerst met de gepeste en kiest een passende aanpak (bijvoorbeeld; no-blame/5 sporen).
2. De mentor praat met de klas of een groepje uit de klas, afhankelijk van welk aanpak is gekozen. Dit is belangrijk in verband met het herstellen van de groeps sfeer en om te benadrukken welke verantwoordelijkheid ieder groeps lid heeft.
3. De mentor legt alle gemaakte afspraken schriftelijk vast.
4. Indien het probleem zich herhaalt, meldt de mentor het gedrag aan de teamleider van de leerling(en). Hij bespreekt de zaken die hierover in magister zijn gezet. De teamleider en mentor spreken samen af hoe ze verder wie welke acties oppakt.

B. De teamleider

1. De teamleider ondersteunt de mentor en trekt samen op met de mentor, bij herhaling van het pestgedrag en wanneer het pesten het klassenverband overstijgt.
2. Hij heeft zo nodig een gesprek met de gepeste en de pester apart of organiseert direct een gesprek tussen beiden.
3. In het contact met de pester is het doel tweeledig, namelijk:
  - confronteren met afgelegde traject en benoemen van de huidige situatie.
  - helderheid geven over het vervolgtraject bij herhaling van pesten.
4. Hij stelt alle betrokken ouders op de hoogte wanneer er sprake is van recidief gedrag, verzoekt hen om met hun kind te praten en stelt hen op de hoogte van het vervolgtraject.
5. Hij bespreekt nogmaals de mogelijkheden tot hulp met de ouders.
6. Hij koppelt alle informatie weer terug naar de mentor en rapporteert in magister.

C. Schorsing

Wanneer er geen verandering in gedrag waarneembaar is volgt een schorsing van een dag. Zet het gedrag zich alsnog voort krijgt de pestende leerling een langere schorsing.

D. Schoolverwijdering

Wanneer de leerling ondanks alle inspanningen van de betrokken partijen koppig blijft volharden in het pestgedrag liggen er geen perspectieven meer tot verandering. De school kan en wil geen verantwoordelijkheid meer nemen voor de veiligheid van de overige leerlingen. Er rest de school niets anders dan schoolverwijdering.

Schematisch ziet dit stappenplan er als volgt uit (zie volgende bladzijde):

Route van handelen na melding pestgedrag

Melding pestgedrag

**Mentor kiest aanpak
(no-blame/ 5 sporen)
Informeert ouders indien nodig
Mentor kan beroep doen op vertrouwenspersoon**

Pesten gaat door

Teamleider

- **Confronteert pester**
- **Onderzoekt achterliggende problematiek**
- **Brengt ouders op de hoogte**
- **Besprekt mogelijkheden tot hulp**

Pesten duurt voort

**Schorsing
Schoolverwijdering**

Bijlage 1:

Voorbeeld van een pestcontract

Contract "veilig in school"

Ik vind dat iedereen zich veilig moet voelen in school.
Daarom houd ik mij aan de volgende afspraken:

1. Ik accepteer de ander zoals hij is en ik discrimineer niet
2. Ik scheld niet en doe niet mee aan uitlachen en roddelen
3. Ik blijf van de spullen van een ander af
4. Als er ruzie is speel ik niet voor eigen rechter
5. Ik bedreig niemand, ook niet met woorden
6. Ik neem geen wapens of drugs mee naar school
7. Ik gebruik geen geweld
8. Als iemand mij hindert vraag ik hem of haar duidelijk daarmee te stoppen
9. Als dat niet helpt, vraag ik een docent om hulp